

ธรรมแท้จริง

พระอาจารย์สงบ มนสฺสฺสโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ตั้งใจฟังธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า **องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมามากมายมหาศาลกว่าจะรู้คัมภีร์ธรรมะนี้ขึ้นมา** ธรรมะเป็นสัจธรรม เป็นสัจธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัจธรรมนี้เป็นสิ่งที่เราแสวงหา การแสวงหา แสวงหาด้วยความชอบธรรม ถ้าแสวงหาด้วยความชอบธรรม เราตั้งใจด้วยสัจจะด้วยความเป็นธรรม ถ้าความเป็นธรรมๆ ธรรมะคืออะไร ธรรมะคือสัจธรรมที่ยิ่งใหญ่ ยิ่งใหญ่คืออะไร ยิ่งใหญ่เพื่อให้เราเข้าใจ ให้เราแสวงหา ให้เรามีการกระทำ เพื่อให้หัวใจดวงนี้มีธรรมๆ

เพราะหัวใจดวงนี้มันเป็นเรื่องมีชีวิต จิตที่ไม่เคยตายๆ เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้าเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะตามแต่ยถากรรม ถ้าเราเป็นชาวพุทธไง เราชาวพุทธเราเชื่อเรื่องเวรเรื่องกรรม เราจะสร้างคุณงามความดีของเรา เราจะสร้างบุญกุศลของเรา จิตใจของเราก็ยังมีที่พึ่งที่อาศัย แต่คนที่เขาไม่เชื่อในพระพุทธศาสนา เขาเชื่อในลัทธิ ลัทธิความเชื่อของเขา ลัทธิความเชื่อของเขา เขาก็ว่าทำดีๆ ของเขา แต่ก็ทำความดีทำดีในทางโลกนี้ไง ทำความดีทางโลก ทำดีทางโลก ทางโลกก็สิ่งที่เราเห็นกัน สิ่งที่เราเห็น สิ่งที่ว่าเป็นคุณงามความดีๆ มันก็ระดับของทาน

ระดับของทาน ระดับของศีล ระดับของการภาวนา การภาวนาๆ มีในพระพุทธศาสนา เวลาพระพุทธศาสนา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ตรัสรู้ที่ไหน ก็ตรัสรู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเที่ยวสวน เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้วไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แล้วไปเห็นสมณะไง เห็นสมณะที่เขาประพฤติปฏิบัติของเขา นี่คือนอกๆ

แต่! แต่ทางออกเป็นทางออกในความเห็นในมุมมองของเจ้าชายสิทธัตถะ แต่ไม่ใช่ทางออกสิ่งที่เห็นว่าเป็นสมณะๆ สิ่งที่เป็นเทวทูต สิ่งที่เป็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย

นั่นก็เป็นเหตุดาเป็นเหตุเหตุมาทำให้เห็นธรรมด้วยบุญด้วยกุศลของท่าน ได้เห็นสมณะๆ เห็นสมณะมันจะเป็นทางออกว่าสิ่งที่แสวงหาความไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ความไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย เวลาออกประพฤติปฏิบัติ ๖ ปี ๖ ปี มันก็ค้นคว้าเข้ามาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลานั้นเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา

ถ้ามันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เห็นใหม่ อาสวัชยญาณทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่ทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครอบครวัชของมารๆ สิ่งที่เกิดขึ้นนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันมีมาร มันมีอวิชชา มีความไม่รู้ มันถึงเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะโดยสัจจะโดยความจริง มันเป็นวิทยาศาสตร์ แต่ไม่มีใครเคยค้นคว้าแสวงหาสิ่งนี้ได้ในสัจจะในความจริง เพราะเขาไม่มีอำนาจวาสนา

ผู้ที่ตรัสรู้เองโดยชอบ มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้นสร้างบุญสร้างกุศลคุณงามความดีของท่านมา ด้วยอำนาจวาสนาของท่าน ด้วยจิตที่มีกำลังของท่าน ท่านมีการกระทำของท่านในหัวใจของท่าน นี่ใจเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ้นกิเลสแล้ว วิมุตติสุข วิมุตติสุขใจ วิมุตติสุขคือมันเป็นความสุขเหนือโลก เหนือสงสาร เหนือวัฏฏะ

แต่ถ้าเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ว่ามีสุขมีทุกข์ มันสุขทุกข์ในเวทนาไป เวลาสุขทุกข์ในขันธ ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สุขเวทนา ทุกขเวทนา อุเบกขาเวทนา เราเข้าได้เท่านี้เท่านั้น ถ้าเราเข้าได้เท่านี้เท่านั้นมันก็อยู่ที่กิเลส ตัณหาความทะยานอยากของใครหยาบละเอียด ถ้ามันหยาบๆ ความที่ประสบความสำเร็จทางโลก ของแค่หยาบๆ มันก็เป็นความสุขของเขา มันเป็นความพอใจของเขา เขามีอำนาจวาสนาของเขาเท่านั้น คนที่ละเอียด เห็นใหม่ เขาก็มีความสุขโดยความประณีตของเขา เขาว่าสิ่งนั้นเป็นความสุขของเขา ความสุขนี้ความสุขประจำธาตุขันธ์

เวลาว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว **ภราตา หเว ปญฺจกฺขนฺธา** ขันธ์เป็นภาระเป็นหน้าที่ เวลาครูบาอาจารย์ของเราเวลาท่านบอกว่า “ขันธทำงานๆ” นี่ขันธทำงาน โดยข้อเท็จจริง กายกับใจ กายกับใจใจ ร่างกายมีธาตุ ๔ ธาตุ ๔ เป็นมหาภูตรูปเป็นเรื่องของร่างกาย เวลาขันธ ๕ ขันธ์ ๕ ใจ ขันธ์ ๕ นี่เป็นนามธรรม สิ่งนี้เวลาขันธมันทำงานๆ ใจ เวลาขันธมันทำงานมันทำงานโดยธรรมชาติของมัน เพราะ เพราะมันไม่มีอวิชชา มันไม่มีกิเลส ไม่มีครอบครวัชของมารคอยครอบงำ มันเลยเป็น **ภราตา หเว ปญฺจกฺขนฺธา** ขันธ์ที่เป็นภาระ

แต่จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ไม่ได้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาโดยสัจจะโดยความจริง ขึ้นมานั้นเป็นขันธมาร ความรู้สึกนึกคิดเป็นมารหมดเลย เพราะมารมันครอบงำไป พอมารมันครอบงำมันก็เลยเป็นอวิชชาไป อวิชชาก็เป็นความมืดบอดไป มืดบอดก็ความไม่เข้าใจของเราไป เพราะความไม่เข้าใจๆ แต่! แต่เรามีอำนาจวาสนานะ เราได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบ

พระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนานี้ยิ่งใหญ่ มาก ยิ่งใหญ่ที่จะปราบพญามารในหัวใจของสัตว์โลก ในหัวใจของสัตว์โลกนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกนะ “เราเป็นผู้ชี้ทางๆ” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นใหม่ โดยอาศัยวิชฌญาณทำลายอวิชชา ในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสวยวิมุตติสุขๆ นี่พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ในวัฏฏะเป็นวัฏฏะ นี่เหนือวัฏฏะ เหนือโลก เหนือสงสาร

เวลาเป็นวัฏฏะขึ้นมา เห็นใหม่ เป็นสัจจะเป็นความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ ก็กราบธรรมสัจธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมๆ พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรมๆ นี่สิ่งที่เป็นสัจธรรมในใจมันถึงเป็นพระรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ขึ้นมา เราเกิดมา เห็นใหม่ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนเข้ามาที่นี้ๆ สอนเข้ามาที่นี้โดยสัจจะโดยความจริงมันมีข้อเท็จจริงๆ ข้อเท็จจริง เวลาในสมัยพุทธกาลนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมๆ เวลาได้ปัญญาวิเศษได้ยสะเป็น ๖๑ องค์ “เธออย่าไปช้อนทางกัน โลกนี้เร้าร้อนนักๆ ให้แยกกันไป” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปเอาชฎิล ๓ พี่น้องเป็นพระอรหันต์หมดเลย พระอรหันต์กับพระอรหันต์ พระอรหันต์มันมีวิมุตติสุข แต่เดิมมันเร้ามันร้อน ชฎิล ๓ พี่น้องบูชาไฟอยู่ สำคัญตนว่าเป็นพระอรหันต์ สำคัญตนโดยกิเลสตัดมหาความทะยานอยากในหัวใจ

แต่! แต่ด้วยการบำเพ็ญตบะธรรม เป็นพราหมณ์บูชาไฟๆ การบูชาไฟก็คือการควบคุมกิเลสไว้ในร่องในรอยใจ ก็คิดว่าตัวเองมีคุณธรรมๆ ทั้งๆ ที่มีอภิญญาด้วยนะ เพราะบูชาไฟมันเป็นกสิณ มันเพ่งกสิณจนจิตสงบระงับได้แล้วสำคัญตนว่าเป็นพระอรหันต์ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปทรมาน ทรมานแล้วทรมานเล่าจนบอก “เธอไม่ใช่พระอรหันต์” คอตกลเลย เพราะมันไม่ใช่จริงๆ แต่มันไม่มีใครบอก แล้วความสำคัญตน ความสำคัญตนว่าตนยิ่งใหญ่ แล้วตนยิ่งใหญ่ก็เชื่อมั่นในความเห็นของตนๆ นี่ใจมันถึงไม่ใช่เป็นสัจจะเป็นความจริง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศน์อาทิศฯ ตาเป็นของร้อน กายเป็นของร้อน หูตาจมูกลิ้นกายใจเป็นของร้อน ร้อนเพราะอะไร ร้อนเพราะโทสะคตินา โมหะคตินา โลภะคตินา เวลามันร้อน ร้อนเพราะโลภะ โทสะ โมหะ ถ้ามันร้อนเธอทำไม่ไม่ทิ้ง เวลามันทิ้งๆ มันมีสติมีปัญญาเข้าใจแล้วมันปล่อยมันวางตามความเป็นจริงอันนั้น พอปล่อยวางตามความเป็นจริงอันนั้นมันก็เลยสิ้นกิเลส พอสิ้นกิเลสไปเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน ความเป็นพระอรหันต์พอเป็น

เห็นใหม่ เห็นครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติตามความเป็นจริงแล้วมันไม่พอใจต่างๆ ไปทำ
กระทบกระทั่ง ไปกล่าวตู่ไปต่างๆ มากมายมหาศาล ในพระไตรปิฎก นี่สมัยพุทธกาลเ

สมัยพุทธกาลนะ ถ้าพูดถึงผู้ที่สัจจะเป็นความจริงมันก็เป็นความจริงนะ พอเป็นความ
จริงขึ้นมา เห็นใหม่ เวลาว่างเลยมา ล่องเลยมา เวลามันเป็นยุคเป็นสมัยเป็นกาลโลก
เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา สังคมมันเจริญขึ้นมาต่างคนต่างมีความรู้ความเห็นของเขาไป ใน
การนับถือพระพุทธศาสนา มันก็เป็นสัญลักษณ์ๆ เท่านั้น เป็นสัญลักษณ์นะ

แล้วเวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กิ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีก
หนหนึ่ง มันก็เป็นสัญลักษณ์ เวลาพระจอมเกล้าฯ ท่านออกบวชของท่าน แล้วมันเป็นสัญลักษณ์
เ ธรรมและวินัยก็จารึกไว้เป็นอย่างหนึ่ง ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติก็ปฏิบัติตัวเป็นอีกอย่างหนึ่ง เป็น
ธรรมเนียมเป็นประเพณีวัฒนธรรม แต่สัจจะเป็นความจริงๆ เป็นอย่างไร มันก็อยู่ในตำราเ ผู้ที่
ค้นคว้าๆ ถ้ามีอำนาจวาสนาขึ้นมาเขาจะค้นคว้าของเขา เวลาทำสังคายนาเพื่อทำความสะอาด
บริสุทธิ์ เพื่อความถูกต้อง แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเพื่อปฏิบัติให้ใกล้เคียงกับความเป็น
จริงนั้น

เวลาภาคปริยัติๆ เ เขาบอก **ภาคปริยัตินี้ชัดเจน การประพฤติปฏิบัติก็จะชัดเจน
แล้วภาคปริยัติมันชัดเจน มันชัดเจนอยู่ในตำรับตำรานั้นเ** แล้วความเชื่อในความเรียว
แหลมของศาสนา เห็นใหม่ มันก็เป็นแค่สัญลักษณ์ๆ เวลาสัญลักษณ์ขึ้นมา คนที่ฝึกเฝตาม
ความเป็นจริงขึ้นมา เขาจะค้นคว้าหาสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา ทำสังคายนาๆ สังคายนาให้มัน
ถูกต้องชอบธรรม

แต่ในความจริงๆ สังคายนาที่เไหน ยุคที่เจริญที่สุดคือยุคขององค์สมเด็จพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้า สหชาติๆ ใครได้เกิดร่วมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วมีอำนาจวาสนา ถ้า
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็งญาณๆ ผู้เนั้นเขาเคยมีอำนาจวาสนาอย่างไร พันธุกรรม
ของจิตของเขามีเวรมีกรรมสิ่งใด เวลาแก้จิตๆ เวลาแสดงธรรมๆ เข้าไปสู่หัวใจดวงนั้นเ มี
ดวงตาเห็นธรรมๆ มากมายมหาศาล ถ้าเวลาเกิดร่วมกับองค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า

แล้วจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ศาสนาพุทธ พระพุทธศาสนาของเรา ๒,๕๖๐ กว่า
ปี กิ่งกลางพุทธศาสนาศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เวลาเจริญๆ เจริญต้องมีผู้มีบุญมีกุศลมาเกิด
เวลามีบุญกุศลมาเกิด สิ่งนี้พื้นฟูมาเรื่องธรรมและวินัย เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเกิด
ขึ้นมา ท่านก็ศึกษาค้นคว้าของท่านเพื่อประโยชน์ในหัวใจของท่าน เวลาออกประพฤติปฏิบัติ
ขึ้นมาเยังคิดเลยว่าเพราะความปรารถนาๆ หลวงปู่เสาร์ ท่านปรารถนาเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า
เหมือนกัน เวลาปรารถนาเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าก็มาสร้างสมบุญญาริการเ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย การเป็นพระ

โพธิสัตว์ที่สร้างสมบุญญานิกการมาเพื่อมีอำนาจวาสนา เพื่อมาแสวงหา มาขุดค้น มาเพื่อสัจธรรม ธรรมะมีอยู่ดั้งเดิมๆ แล้วดั้งเดิมของใคร ใครมีอำนาจวาสนามากน้อยขนาดไหนที่จะเข้าถึงสัจธรรมอันนั้น หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านก็สร้างบุญกุศลของท่านมา กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน ในเมื่อสร้างสมบุญญานิกการมาเป็นพระโพธิสัตว์ๆ ก็จะต้องดำเนินการเป็นพระโพธิสัตว์ต่อเนื่องไป

แต่ด้วยวาสนาด้วยบุญกุศล เห็นใหม่ เวลาท่านพิจารณาของท่านเอง “ถ้าจะปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ก็ต้องสร้างคุณงามความดี เป็นหัวหน้าชักชวนให้คนทำบุญทำกุศลต่อเนื่องไป แล้วทำต่อเนื่องไปๆ จนกว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละองค์จะมาพยากรณ์ ถ้าพยากรณ์แล้ว ก็จะเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่อไปภายภาคหน้า เปลี่ยนแปลงไม่ได้

แต่ถ้าการสร้างสมบุญญานิกการๆ ก็เหมือนเรานี่แหละ ทำดีทำชั่ว ถ้าทำชั่วก็เป็นบาป ทำดีก็เป็นบุญเป็นกุศล การสร้างอำนาจวาสนาบารมี ความเป็นพระโพธิสัตว์ก็สร้างคุณงามความดีต่อเนื่องไป ทำดีต่อเนื่องไป แต่! แต่ถ้ามีสติปัญญาหันกลับมาทบทวนใจ ถ้าเราสร้างคุณงามความดีต่อเนื่องไป อนาคตเราก็จะได้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่เวลาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นพระอรหันต์เป็นศาสดา เป็นพระอรหันต์นะ เวลา เห็นใหม่ ในสมัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน เป็นศาสดาเหมือนกัน แล้วเวลาสาวก สาวกะเง พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ เอตทัคคะแต่ละองค์ๆ เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน แต่อำนาจวาสนาแตกต่างกัน”

เวลามันทบทวนมันคิดแล้วนี่ก็เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน ถ้าเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน ถ้ามีอำนาจวาสนาก็จะประพฤติปฏิบัติในภพชาตินี้ให้สิ้นกิเลสไป นี่พอทบทวน ทบทวนแล้ว เวลาทำความเข้าใจๆ ใจสงบระงับมาแล้วเวลาพิจารณาภายในแล้วนี่ด้วยความ เป็นพระโพธิสัตว์นั้นใจ มันก็ปกติ เพราะมันก็ต้องพิจารณาเป็นฌานเป็นสมาบัติไป เพราะเป็นความเป็นพระโพธิสัตว์ๆ จะเข้าสู่อริยสังข์ไม่ได้

ถ้าจะเข้าสู่อริยสังข์ถ้าเป็นพระโสดาบันอีก ๗ ชาติ คำว่า “๗ ชาติๆ” นี้เพราะ เพราะถ้าเป็นพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย มันไม่ใช่ ๗ ชาติ ๘ ชาติ ถ้าเป็นพระโสดาบันมันจะอีก ๗ ชาติ มันถึงขัดแย้งกันใจ พอมันขัดแย้งกันถึงว่าตัดสินใจลาพระโพธิสัตว์นั้น เวลาลาพระโพธิสัตว์นั้น เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เห็นใหม่ เวลาประพฤติปฏิบัติจิตสงบ แล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนาในอะไร ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ถ้าเห็นสังข์จะเป็นความจริง นี่ยกขึ้นสู่วิปัสสนา นี่ขั้นของการภาวนา ขั้นของวิปัสสนา ถ้าขั้นของวิปัสสนามันใช้สติใช้ปัญญาเห็นกายแล้วใช้สติใช้ปัญญาพิจารณาแล้ว เอ้อ! อันนี้มันถูกต้องๆ ถูกต้องเพราะอะไร

นี่ เห็นใหม่ สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน เวลาเป็นสมถกรรมฐานคือทำความสงบของใจเข้ามาๆ พระโพธิสัตว์ที่กำลังบำเพ็ญเพียรอยู่ เขาก็ทำความสงบใจเหมือนกัน ถ้าทำความสงบของใจก็เป็นฌานเป็นสมาบัติ ถ้าเป็นฌานเป็นสมาบัติเพราะมันไม่เข้าสู่อริยสัจใจ เพราะอะไร เพราะอำนาจวาสนาบารมีของการบำเพ็ญเพียรมา ความเป็นพระโพธิสัตว์มันมีอำนาจวาสนา มันมีบุญกุศล มันต้องต่อไปภายภาคหน้า

เวลาจิตมันติด จิตที่มันมีบุญมีบาปนะ ถึงที่สุดแล้วเวลาลาความเป็นพระโพธิสัตว์นั้น เวลาจิตสงบแล้วเวลาน้อมไปสู่กาย น้อมไปสู่กายเห็นกายขึ้นมา พิจารณากาย พิจารณาด้วยกำลัง กำลังคือสัมมาสมาธิ แล้วสัมมาสมาธินี้ดำริชอบ สมาธิ ดำริชอบ ชอบในการวิปัสสนา เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ เราประพฤติปฏิบัติ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมาแล้ว ท่านวางข้อวัตรปฏิบัติไว้ วางข้อวัตรปฏิบัติไว้เป็นเครื่องอยู่ของใจๆ

แต่เวลาสมัยที่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน พระพุทธ-ศาสนา เป็นแค่สัญลักษณ์ๆ ผู้ที่ดำรงชีพในการเป็นนักบวช เป็นพระ ในบริษัท ๔ ก็ทำประกอบกันเป็นประเพณีวัฒนธรรมเท่านั้น เพราะมันไม่เข้าสู่อริยสัจ มันไม่เข้าสู่ความจริง มันไม่มีสิ่งใดเปรียบเทียบได้ เวลาศึกษาค้นคว้ามันก็เป็นตำรับตำรา ตำรับตำรามันก็เป็นภาคปริยัติ

แล้วภาคปริยัติขึ้นมา เห็นใหม่ ปริยัติขึ้นมา ศึกษาๆ ศึกษาแล้วนี่เวลาปฏิบัติขึ้นมา มันมีใครเป็นคนคอยชี้แนะเป็นคนคอยบอกทาง เพราะ เพราะในสมัยพุทธกาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เราเป็นคนชี้ทางเท่านั้น ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันต้องชวนขวายแสวงหาให้เป็นข้อเท็จจริงขึ้นมาจากใจดวงนั้นเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันทิฏฐิโก แก่จิตดวงนั้นต่างหาก” เวลาเป็นสังฆธรรม มันเป็นสังฆธรรมโดยข้อเท็จจริง

ฉะนั้น เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน เห็นใหม่ พอจิตมันสงบแล้ว จิตสงบแล้วพิจารณาไปขนาดไหน มันก็เป็นพิจารณาแบบพระโพธิสัตว์ แบบโลกแบบกิเลส แบบมีอวิชชาแบบมีครอบงำอยู่ แต่ความอันนั้นมันเป็นที่สนคตินใจนั้น จากการที่สร้างบุญญาธิการๆ ปรรณานาว่าเราอยากจะสิ้นกิเลสในชาตินี้

ความปรรณานาในการสิ้นกิเลสในชาตินี้ การลา การเปลี่ยน เปลี่ยนทิศทางของพลังงาน เปลี่ยนทิศทางของจิตนั้นเพื่อเข้าสู่อริยมรรค เข้าสู่สัจจะ เข้าสู่ความจริง ถ้าเข้าสู่สัจจะ เข้าสู่ความจริง เห็นใหม่ เพราะเวลาหลวงปู่มั่นท่านทำความสงบใจของท่านเข้ามา พอจิตสงบแล้ว เพราะการศึกษาในภาคปฏิบัติ ถ้าจิตสงบแล้วนี่สมถกรรมฐานยกขึ้นสู่วิปัสสนากรรมฐาน ใช้สติใช้ปัญญาไปขนาดไหน เวลามันคลายตัวออกมามันก็เหมือนเดิม เหมือนเดิม เห็นใหม่

เพราะเป็นการสร้างสมบุญญาธิการ เวลาท่านลา ลาความที่การสร้างสมบุญญาธิการนั้นให้บุญให้การสร้างสมบุญญาธิการนั้นมาหนุน มาเกื้อมาหนุนให้เป็นวิปัสสนา ไม่ใช่สร้างสม

บุญญาธิการไว้ให้สมความปรารถนาในการเป็นพระโพธิสัตว์ พอเปลี่ยนทัศนคติ เปลี่ยนการกระทำนะ เวลาจิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นกายยกขึ้นสู่วิปัสสนา ใช้ปัญญาพิจารณาแยกแยะมันเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาในอริยสัจ ปัญญาในข้อเท็จจริง “เอ้อ! อย่างนี้ใช่”

อย่างที่ไม่ใช่ๆ มันก็เป็นการพิจารณา เป็นการพิจารณากาย พิจารณากายเพื่อความ เป็นสมณะ พิจารณากายเพื่อความสงบระงับ นี่คือการพิจารณากายอย่างนั้น การพิจารณากายแบบ การเป็นพระโพธิสัตว์ เวลาแล้วๆ ปรับทัศนคติขึ้นมาให้เป็นสัจจะให้เป็นความจริง แล้วถ้า เห็นกายพิจารณากาย พิจารณากายโดยมรรค โดยมรรคใด

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่อาสาวิภังคญาณทำลายอวิชชา ทำลายกิเลสตัณหา ความทะยานอยากในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถ้ามันชอบธรรม

ถ้าไม่ชอบธรรม ไม่ชอบธรรม เห็นไหม มันก็เป็นเรื่องโลก เป็นเรื่องพระโพธิสัตว์ไป เป็น เรื่องการสร้างอำนาจวาสนาบารมีไป แต่พอปรับทัศนคติขึ้นแล้ว ถ้ามันเป็นความชอบธรรม ถ้า เป็นความชอบธรรมมันก็เข้าสู่มรรค ถ้าเข้าสู่มรรคมันก็เป็นภาวนามยปัญญา มันก็เป็นวิปัสสนา การเป็นวิปัสสนาๆ นะ มันอยู่ที่สติอยู่ที่ปัญญาในการทดสอบตรวจสอบในการประพฤติปฏิบัติ ของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ นั้น ถ้าไม่มีอำนาจวาสนา เห็นไหม มันไหลไป มันไหลไปตามกิเลส ให้ กิเลสมันชักนำไป แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติไปก็ไหลไปตามกิเลส กิเลสพลิกแพลงเปลี่ยนแปลง อย่างไม่รู้ตัวด้วยวิภังคญาณที่อ่อนแอก็เชื่อความเห็นของตนๆ มันเชื่อความเห็นของตนมันก็เท่ากับ เชื่อกิเลส

แต่เวลาถ้าเราไม่เชื่อความเห็นของตน เราพิจารณาว่ามันเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง เรายังรู้ บัจฉิตตัง สันทิฏฐิโก ท่านพิจารณาของท่านซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลามันเป็นสัจจะเป็น ความจริงนี้ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ ขั้นที่ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขั้น ๕ เวลามันเป็นสัจจะเป็น ความจริง มันเป็นตักขุคปทาน มันปล่อยวางชั่วคราวชั่วคราว ปล่อยวางแล้ว เพราะว่ากิเลส มันเหนียวมันแค้นของกิเลส กิเลสมันเหนียวแน่นนัก **สิ่งที่แค้นที่สุดคือกิเลสของคน กิเลส ของคน** แล้วนี่มันเป็นกิเลสของเราไป เวลาเราพิจารณา เราใช้สติปัญญาของเราไป กิเลสมันก็ อยู่กับเรา นี่ใจเวลาถ้ากิเลสมันอยู่กับเรา เราถึงจะต้องทำความเข้าใจเข้ามา ทำความสงบ ของใจเข้ามา

เพราะใจถ้ามันสงบ เห็นไหม ใจมันสงบระงับเข้ามามันมีกำลังของมัน แล้วถ้าออก ผีกัดใช้ปัญญา ออกผีกัดใช้ปัญญาให้มันกลมกลืน ให้มันเข้ากัน ให้มันเป็นสัจจะเป็นความ จริง ถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงมันก็เข้าสู่สมาธิมาปฏิบัติทางสายกลาง ในการประพฤติ ปฏิบัติในการพิจารณาต่างๆ เห็นไหม เดี่ยวก็ได้ เดี่ยวก็ไม่ได้ พิจารณาไปแล้วกำลังส่วนใดที่มัน พลิกแพลงของมัน เห็นไหม ก็แก้ไขสิ่งนั้นให้มันสมดุลพอดีของมัน

ถ้ามันสมดุพอดีของมันพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันจะปล่อยวางๆ อันนี้เป็นตทั้งหมด
 ปล่อยวางชั่วคราวชั่วคราวๆ แล้วแต่ มันมีความสุขของมันนะ มันมีความรู้สึกของมันนะ รส
 ของธรรมชนะรสทั้งปวง รสของสมาธิธรรมก็เป็นเรื่องหนึ่ง รสของปัญญา ภาวนามยปัญญา
 ปัญญาในชำระล้างกิเลสมันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่เรื่องใดก็แล้วแต่ ถ้ามันไม่ถึงที่สุด มันไม่
 สมดุพอดีของมัน มันก็ยังไม่ถึงรอบวงจรของมัน มันก็ยังคาของมันอยู่อย่างนั้นแหละ

พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ถ้าโดยอำนาจวาสนาของตน พิจารณาโดยความรอบคอบ เวลา
 ถึงที่สุดมันพิจารณาของมันไป เวลามันรวมลงเป็นสังขจะเป็นความจริง เวลามันเป็น
 มัชฌิมาปฏิปทาสมดุพอดีของมัน เวลามันขาด! เวลาขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ เวลา
 ขาด อะไรขาดก็ให้มันขาดไป สิ่งที่ขาดไปคือสักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส สังโยชน์ ๓
 ตัว เวลามันขาดออกไป มันขาดออกไปจากใจ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ จิตมัน
 รวมลงมันมหัศจรรย์ของมัน นี่ความเป็นพระโสดาบันๆ

ความเป็นพระโสดาบันมันเป็นที่ไหน? จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันไม่มีต้นไม่มี
 ปลาย มันไม่มีขอบไม่มีเขตของมัน เวลามันเป็นสังขจะเป็นความจริงขึ้นมานะ เวลาสังโยชน์มัน
 ขาดไป พระโสดาบันเกิดอีก ๗ ชาติ มันรู้ขึ้นมาท่ามกลางหัวใจดวงนั้น มันรู้ท่ามกลางหัวใจดวง
 นั้นเพราะมันได้ชำระล้างกิเลสด้วยความสมุจเฉทปหาน ขณะจิตมันขาดออกไป เวลามันขาด
 ออกไป สิ่งที่เป็นธรรมๆ ขึ้นมาเป็นธรรมในหัวใจขึ้นมา ๒๕ เปอร์เซ็นต์ มันเป็นธรรมของมันอยู่
 แล้ว มันมีองค์คุณธรรมในใจขึ้นมา มันพาดกระแสด จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันไม่มีต้น
 ไม่มีปลาย กลับเกิดอีก ๗ ชาติเนี่ย ตัวเราเองเป็นผู้รู้เอง

ขณะที่เป็นปุถุชนคนหนานะ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะไม่มีต้นไม่มีปลาย เราจับ
 ต้นชนปลายอะไรไม่ได้หรอก แล้วเราไม่รู้สิ่งใดเลย นี่ปุถุชนคนหนาใจ เราไม่รู้สิ่งใดเลยหัวใจของ
 เรามันมืดแปดด้าน แล้วมันไม่มีต้นไม่มีปลาย จะจับต้นชนปลายได้อย่างไร

เวลาทำความเข้าใจเข้ามา สมถกรรมฐานจิตสงบระงับเข้ามา เห็นใหม่ นี่ตัวจิต จิต
 เป็นสัมมาสมาธิ เวลาจิตเป็นสัมมาสมาธิ จิตแก้จิต จิตเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความ
 เป็นจริง เวลาเห็นจิต เห็นกาย เห็นเวทนาตามความเป็นจริงขึ้นมา แล้วมันใช้สติใช้ปัญญา
 พิจารณามันนะ มันเป็นวิปัสสนาคือภาวนามยปัญญา ปัญญาที่รู้แจ้งในจิตของตน

เวลามันรู้แจ้งในจิตของตน รู้แจ้งขนาดไหน กิเลสมันก็พลิกมันก็แปลง เวลามันเห็นสติ
 ปัญฐาน ๔ ว่าเห็นกิเลส เห็นกิเลส เห็นกิเลสเห็นอย่างไร เห็นกิเลสแล้วเวลากลับขึ้นสู่วิปัสสนา
 ธรรมะๆ ธรรมะคือมรรค ๘ มรรค ๘ ที่มันประหัตประหาร มันเข้าไปแยกแยะกิเลสตัดหาความ
 ทะยานอยากในใจของตน ในใจของตนนะ มันแยกมันแยะขึ้นมาถ้ามีกำลังแล้วปัญญามัน
 พร้อมเพียงมันปล่อยวางๆ ถ้ามันชัดมันเจนของมันปล่อยวางๆ

คนที่ไม่มีอำนาจวาสนาก็ว่าปล่อยวางอย่างนี้เป็นปล่อยวางหน ๑ ก็เป็นโสดาบัน ปล่อยวางหน ๒ ก็เป็นสกิทาคามี ปล่อยวางหน ๓ ก็เป็นพระอนาคามี ปล่อยวางหนที่ ๔ ก็เป็นพระอรหันต์ แต่ไม่ได้อะไรเลย เวลามันหลงมันหลงตัวมันเอง เพราะไม่มีอำนาจวาสนา เพราะจิตใจมันอ่อนไฉ

แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านไม่หลงของท่าน พิจารณาไปแล้ว ขนาดว่าพิจารณากายไปแล้วถ้ามันไม่เข้าสู่อริยสัจ “เฮ้! ทำไมมันเป็นปกติ ออกมาแล้วไม่เห็นมีสิ่งใดมีคุณค่าขึ้นมาในใจ” เวลาลาพระโพธิสัตว์แล้ว แล้วกลับไปพิจารณาไปพิจารณาไปแล้วเพราะอะไร เพราะดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ เพราะมันเป็นทางสายกลาง เพราะมันเป็นมรรค มรรคเป็นสัจจะเป็นความจริง เป็นมรรค ๘ มรรคที่เกิดขึ้นจากการกระทำ มรรคเกิดขึ้นจากสติ สมาธิ ปัญญาที่เราฝึกฝน ที่เราสร้างสม ที่เรามีการกระทำขึ้นมา

เวลามันฟาดฟันกับกิเลส มันใช้สติปัญญาแยกแยะ แยกแยะกิเลส กิเลสที่มันเกาะเกี่ยวอยู่ในหัวใจดวงนี้ กิเลสมันผูกมัดๆ ผูกมัด ผูกมัดหัวใจไว้ เวลาพิจารณามันแยกออกจากกัน แยกออกจากกันด้วยอะไร แยกออกจากกันด้วยดำริชอบ ด้วยสติ ด้วยปัญญาที่ค้ำชูอยู่แล้ว พยายามแยกแยะมัน นี่ไงเวลามันพลิกมันแปลงมันประหัดประหารกัน สิ่งที่มีมันผูกมัดๆ มันสำรอก มันคายออกๆ โดยสัจจะ โดยความจริง โดยข้อเท็จจริง มันก็เห็นสัจจะความจริงมันก็ปล่อย มันก็ปล่อย

เวลาพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า โดยอาการของมันที่เข้มข้มเข้มงวดขึ้น เวลามันสมุจเฉท เวลามันขาด รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวงไป รสของคุณธรรมในหัวใจของตนอันนั้นไง มันมีคุณค่าไง แล้วทำความสงบของใจให้มากขึ้นๆ เวลาย้อนเข้าไปสู่การค้นคว้าการขุดคุ้ยการแสวงหา ถ้าจิตมันสงบคือสงบไป พระโสดาบันก็คือพระโสดาบันไป

แต่พระโสดาบันจะยกขึ้นสู่บุคคลผู้ที่ ๒ จะทำอย่างไร?

บุคคลผู้ที่ ๒ เวลาจิตมันสงบระงับแล้วก็พยายามค้นคว้าหาสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ถ้ามันได้สัจจะความจริงมันจับมันต้องของมันได้ พิจารณากาย กายนอก กายใน กายในกาย ในกายเหมือนกัน แต่มันในกายในคนละสถานะ ในสถานะเบื้องต้นมันเป็นกายหยาบๆ กายสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สิ้นพตปราคาส เวลามันจับ มันจับพิจารณา

ถ้ามันจับกายได้กายที่มันละเอียดลึกซึ้งขึ้น เวลามันจับของมันได้มันพิจารณาของมันมันเป็นความยึดมั่นถือมั่นในกายนั้น นี่ใช้สติใช้ปัญญาอย่างที่เคยภาวนาแล้ว เคยภาวนาขั้นต้นมา เพราะขั้นต้นเราภาวนาไม่เป็นไง เรายึดพลาตของเรามาตลอด แต่พอเราแยกแยะ เราฝึกฝนจนมันภาวนาเป็น เวลาภาวนาเป็นพิจารณาของเราแล้วพอมันสมุจเฉทแล้วมันขาดนั้นคือผลงาน นั่นคือสิ่งที่ว่าเราได้ฝึกฝน ฝึกฝนหัวใจของเราจนภาวนาเป็น

คนว่าภาวนาเป็นๆ มันจะเป็นพระโสดาบัน แล้วเวลากลับขึ้นสู่วิถีปฏิบัติต่อเนื่องไป มันภาวนาเป็นแล้วมันแยกแยะโดยประสบการณ์ของจิตนั้น ถ้าประสบการณ์ของจิตนั้นพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลามันพิจารณาไปแล้ว เวลามันขาดขาดเหมือนกัน เวลามันขาดกายกับจิตนี้แยกออกจากกันโดยสัจจะโดยความจริง โลกนี้ราบหมดเลย มันมีความมหัศจรรย์ๆ ความมหัศจรรย์เพราะมันแตกต่างกันไป

พระโสดาบันก็มีคุณสมบัติละสักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สิ้นพหุปรามาส เวลาพิจารณาด้วยคุณธรรมในหัวใจดวงนั้น จิตแก่จิต จิต จิตที่เป็นสัมมาสมาธิจิตที่ยกขึ้นสู่วิถีปฏิบัติ เวลามันพิจารณาของมันไป เพราะมันต้องจับกิเลสได้ มันต้องเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง มันจับต้องของมันได้ นั่นคือตัวกิเลส นั่นคือจำเลย จิตมันมีกิเลสครอบงำมันอยู่ มันพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลาด้วยความสมดุลงและด้วยความพอดีของมัน มันจะเกิดขณะ เกิดการกระทำที่มันแยกออกจากกันด้วยอำนาจของมรรค จิตนี้แยกออกจากกัน โลกนี้ราบหมด กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง โลกนี้มีความมหัศจรรย์ในหัวใจมากมายมหาศาล แล้วมันมีคำตอบจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นมีวิฤทธิภาวะมีความสมดุลงแค่ไหน มันมีความสุขของมัน แล้วมันจะติดของมัน

ถ้าติดของมัน ครูบาอาจารย์ที่เป็นจริง เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็งญาณ เล็งญาณๆ มันใช่หรือไม่ใช่ มันจริงหรือไม่จริง แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านทำในหัวใจของท่าน มันยังไม่รู้จริงในครบวงจร มันก็ยังติดของมัน เห็นใหม่กว่าจะแสวงหาจะค้นคว้า ให้ขุดคุ้ยค้นคว้าหากิเลส จับต้องได้

งานในการประพฤติปฏิบัติ ในการทำความสงบของใจนี้อย่างหนึ่ง นี่คือการล้างแล้วในการค้นคว้าแสวงหาสิ่งที่เป็นกิเลสต้นหาความทะยานอยากในใจของตนนั้น นั้นเป็นงานขุดคุ้ยหากิเลสนั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่ง แล้วขุดคุ้ยหากิเลสถ้าจับกิเลสได้แล้วยกจิตของตนขึ้นสู่วิถีปฏิบัตินั้นเป็นอีกประเภทหนึ่ง แล้วพอยกขึ้นสู่วิถีปฏิบัติแล้วมันยังเป็นสติ มหาสติ

ในขั้นโสดาบัน ในขั้นสกิทาคามีนี้เป็นสติปัญญา ในขั้นของอสุภะๆ มันเป็นอนาคามีมรรคมันจะเป็นมหาสติ ถ้ามันเป็นมหาสติ มหาปัญญา มหาสติ มหาปัญญามันถึงขุดคุ้ยสิ่งที่ละเอียดลึกซึ้ง กายนอก กายใน กายในกาย กายในกาย กายที่ละเอียด กายที่เป็นกามราคะ กายที่มันพอกพูนอยู่ในใจดวงนั้นถ้ามันจับต้องได้ การจับต้องได้ การหากิเลสได้มันเป็นความมหัศจรรย์ๆ

คนที่ไม่เคยภาวนาจะไม่รู้ว่าสิ่งใดมีคุณสมบัติอย่างไร คุณสมบัติของจิต คุณสมบัติของสัมมาสมาธิ คุณสมบัติของสติ คุณสมบัติของสมาธิ คุณสมบัติของปัญญามันเป็นอย่างใด

แต่ถ้ามันขุดคุ้ย มันค้นคว้าได้ มันเป็นความมหัศจรรย์เพราะอะไร? เพราะจิตมันจับต้อง

สิ่งใดไม่ได้มันก็ติดอยู่ในตัวของมันเอง ทั้งๆ ที่กามราคะ ปฏิฆะนี่อ่อนลง แต่อ่อนลงเพื่ออะไร ถ้ามันอ่อนลง อ่อนลงนี้แล้วเราใช้สติปัญญาสมุจเฉตพหุทาน กายกับจิตแยกจากกัน โลกนี้ราบ ราบ ราบแล้วมันเหลืออะไร นี่เ็นราบก็คือราบ แต่กิเลสที่มันละเอียดลึกซึ้งของมันไม่เห็นหรือ เวลาชุดคู้ยค้นคว้าถ้ามันไปเจอออกสู่มาได้ โอ้โฮ! หัวใจมันแปลกประหลาดมหัศจรรย์ ห้วนไหวไปหมด

แต่! แต่เราเจอขุมทรัพย์ ขุมทรัพย์ ขุมทรัพย์ที่จะฝึกหัดค้นคว้าเพื่อจะให้ทำลายกามราคะ ถ้ามันค้นคว้าจับต้องได้มันสะท้อนหัวใจมาก แล้วเวลามันพิจารณาของมันไปมันเป็นมหาสติ มหาปัญญา เวลาเป็นมหาสติ มหาปัญญา พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันพลิกมันแปลง เพราะ! เพราะความโลภ ความโกรธ ความหลง มันอยู่ตรงนี้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะชำระล้างกิเลสนะ แล้วกิเลสมันขาดไป พญามารคร่ำครวญๆ ร้องให้เลย “เจ้าชายสิทธัตถะจะพ้นจากมือเราไป” ลูกสาวของมาร “พ่อ! พ่อไม่ต้องเสียใจ เดี่ยวพวกดิฉันจะไปเอาคืนมาเอง” เนี่ยตรงนี้เวลากามราคะไป กามราคะ ความโลภ ความโกรธ ความหลงมันอยู่ตรงนี้! ตรงนี้ถึงยิ่งใหญ่มาก ตรงนี้เป็นการต่อสู้ที่รุนแรงมาก

พระปฏิบัติ เขาจะเห็นการประพุดติปฏิบัติที่เข้มข้นเข้มงวดตรงนี้สูงสุด ถ้าสูงสุด พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ความเป็นมหาสติ มหาปัญญานะ คนภาวนาไม่เป็นมันไม่รู้หรือ แล้วมันไม่รู้หรือขั้นใดเป็นขั้นใด มันเข้าใจไม่ได้หรือ แต่ความเข้าใจมันเข้าใจที่ว่ามันเป็นน้ำป่า มันเป็นความรุนแรงของกิเลส เพราะความโลภ ความโกรธ ความหลง มันเป็นลูกของพญามาร มันยิ่งใหญ่ มันครอบคลุมหัวใจทั้งสิ้น

แต่ด้วยการฝึกหัดของเราไป แต่ขั้นเริ่มต้นเตาะเตาะๆ มาเนี่ย มันพัฒนาของมัน มันเข้มแข็งขึ้น สติปัญญามันเข้มข้นขึ้น มันพัฒนาของมันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมาจนมันเป็นมหาสติ มหาปัญญา มันพลิกแปลง มันแก้ไขของมัน จะหลอกจะพลิกจะแปลงอย่างไร มันก็ต่อต้าน ต่อต้านยับยั้งแล้วเพื่อมีกำลังขึ้นมาด้วยการแยกแยะด้วยการพิจารณา พิจารณาแล้วถ้าใช้กำลังมาก แล้วก็กลับมาทำความสงบใจเข้ามา ทำความสงบใจเพื่อสร้างกำลังขึ้นมาเข้าไปแยกแยะ เข้าไปต่อสู้ มันจะพลิกแปลงเปลี่ยนแปลงแก่นของกิเลส

กิเลสจะไม่หลุดลอยออกจากใจของสัตว์โลกโดยอัตโนมัติ กิเลสไม่มีความปล่อยวางให้ใครมีอำนาจเหนือกว่ากิเลส กิเลสแม้แต่จิตดวงใดก็แล้วแต่ที่จะพ้นจากน้ำมือของพวกเขาพญามาร พญามารมันยังเช็กแล้วเช็กอีก เป็นไปไม่ได้หรือที่ธรรมะจะผุดขึ้นเอง ธรรมะจะเป็นของมันเอง ธรรมะจะมีอยู่ดั้งเดิม เป็นไปไม่ได้หรือ มันไม่มีอยู่จริง

มันเป็นความจริงจากการประพุดติปฏิบัติ มันเป็นความจริงจากคนที่มียอำนาจ

วาสนา มันเป็นความจริงจากการกระทำที่ชัดเจนแจ่มแจ้ง โดยมีครูบาอาจารย์ที่ดั่งาม คอยแก้ไขคุ้มครองดูแล แล้วมันเป็นการกระทำโดยการกระทำตามความเป็นจริงของ จิตของเรามากกว่า เวลาพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลามันขาด มันสะท้อนเลื่อนล้น หมดละ ขาดนะ เวลาขาด กามราคะ ปฏิฆะขาด สมุจเฉทปหาน ขณะจิตชัดเจน

ถ้าไม่ชัดเจนมันขาดไม่ได้ มันขาดหลอกๆ เยอะ ขาดหลอกๆ คือมันพลิกมันแปลงไป หลอกแล้วหลอกเล่า ถ้ามันมีสติมีปัญญาทบทวนแล้วนะ สิ่งที่มีมันโดนหลอกไปแล้วก็เป็นอดีตไป เราก็ทบทวนใหม่ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เวลามันขาดสะท้อนหัวใจมาก เพราะพระอนาคามี จะไม่กลับมาเกิดบนภพภูมิ ตั้งแต่เทวดาลงมาไม่กลับมาเกิดอีกแล้ว ถ้าไม่กลับมาเกิดแล้วมัน เกิดที่ไหน เกิดบนพรหมไหม เวลาเกิดเป็นพรหม ฤๅษีชีไพรที่เขาทำสมาธิๆ ถ้าเขาอยู่กับสมาธิเขา ก็เกิดเป็นพรหม แต่พรหมที่มีกิเลสไป

แต่ถ้าเป็นพระอนาคามี พรหม ๕ ชั้น สุทัตสสา สุทัตสนันนะ ๕ ชั้นนั้นจะไปเกิดที่นั่น ถ้า เป็นความจริงนะ ในพระพุทธานุชาตๆ ไม่มีอ้อมค้อม ไม่มีมารยาไม่มีสาไถย มันเป็นปัจเจก ตั้ง เป็นสันตวิญญูโกที่พญามารครอบครวัของมารครอบงำจิตดวงนั้น แล้วจิตดวงนั้นประพฤติ ปฏิบัติขึ้นมาเป็นสังขจะเป็นความจริงขึ้นมา เป็นการกระทำขึ้นมา เห็นใหม่ ด้วยอำนาจวาสนา ของตน พัฒนาจิตของตน ตั้งแต่ปุถุชน กัลยาณชน โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามี มรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล เวลามันขาด พอขาดไปแล้วมันชัดเจนในหัวใจ

ถ้ามันขาดไปแล้วนะ ด้วยกิเลสสิ่งที่จะยึดเราก็งยังไม่เข้าใจ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ นั้นนะคือเศษส่วน เศษส่วนสุทัตสสา สุทัตสที่ว่านี้เศษที่มันคาอยู่ในใจ ถ้าพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนถึงที่สุดว่างหมดเลย ความว่างหมดเลยว่างในอะไร ว่างในกามราคะไป เพราะ อะไร เพราะว่างเหลือใครละ ถ้าว่างก็เหลือจิตเดิมแท้ใจ จิตเดิมแท้คืออวิชชาใจ แล้วหาไม่เจอ หรือก ติดหมด ติดทั้งนั้น ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยให้อุบาย คอยให้วิธีการ

ถ้ามันมีอุบายคอยให้วิธีการ นี่ว่างๆ ว่างจากอะไร นี่ใจโลกนี้เป็นความว่าง โลกนี้เป็น ความว่าง แล้วโลกไหน นี่เพราะอะไร เพราะมันเกิดบนพรหมไหม พรหมมีชั้นเดียว มันเป็นจิต เดิมแท้ จิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้ฝั่งองใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส อุปกิเลส แล้วจิตเดิมแท้ จิตเดิมแท้ฝั่งองใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส แล้วมันจะข้ามอย่างไร?

เวลามันขาดคู่คั่นคั่ว ถ้าคนมีอำนาจวาสนามันจะหันกลับ **นี้ธรรมะขององค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือทวนกระแสดกลับเข้าไปสู่ใจของตน เข้าไปสู่จิตเดิมแท้ของตน จิต เดิมแท้จะเข้าไปสู่จิตเดิมแท้ได้อย่างไร มันเป็นสสาร เป็นพลังงานเฉยๆ แล้วมันพลังงานคือ อะไร ก็เกิดบนพรหมไหม ถ้ามีอำนาจมีวาสนามันจะทวนกระแสดกลับ ถ้าทวนกระแสดกลับ ถ้าเข้าไป เห็นอวิชชา ใ้แก่ตาแตกเลยนะ เป็นใ้แก่ตาแตก จิตเห็นจิต มันยังมีหัตถ์จรรยเข้าไ้ใหญ่เลย**

แต่มีความสามารถรู้จักจิตของตนโดยความเป็นจริงนี้ ใ้อโฮ! มันมหัศจรรย์ มหัศจรรย์เหลือล้น ล้นฟ้าอยู่แล้ว แล้วถ้าจับมันได้ละ นี่ปัญญาที่พิจารณาเป็น ปัญญาที่พิจารณามัน ปัญญาในขั้นนี้ ปัญญาในขั้นนี้กับปัญญาญาณแตกต่างกัน

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราไม่ดำริถึงเจ้า เจ้าจะเกิดบนจิตไม่ได้อีกเลย”

อาสวัชชญาณ อาสวัชชญาณ ญาณอย่างใดที่จะเข้าไปสู่อวิชชาดวงนั้น การเข้าการจับอวิชชาการเข้าไปเห็นอวิชชาแล้วการพิจารณาโดยภาวนามยปัญญา ปัญญาญาณ ไม่ใช่ปัญญาในขั้นนี้ & ปัญญาที่ยังคิดนี้หยาบเกินไป มันเป็นที่เข้าไม่ถึง เข้าไม่ได้ เข้าไม่ได้เลย อวิชชาเป็นหนึ่งเดียว แล้วสิ่งที่เข้าไปสู่อวิชชาแล้วใช้ปัญญาญาณ สิ่งที่ไม่ใช่ปัญญาขั้นนี้เข้าไปสู่อวิชชาทำลายอวิชชาโดยสัจจะโดยความจริงสิ้นไป

นี่ นี่พูดถึงในการประพฤติปฏิบัติของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ของครูบาอาจารย์ของเรา ถ้าเป็นสัจจะจะเป็นความจริงมันเป็นสัจจะจะเป็นความจริงอย่างนี้ ถ้าเป็นสัจจะจะเป็นความจริงอย่างนี้ นี่การประพฤติปฏิบัติโดยกรรมฐาน โดยสัจจะโดยความจริง ถ้าโดยสัจจะโดยความจริงมันเป็นความจริงในหัวใจมันเป็นวิมุตติสุข วิมุตติสุข สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี และอันนี้มันสงบแล้วมันสงบระงับจากกิเลสต้นหาความทะยานอยากด้วย

สัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิคือการทำความสงบของใจเข้ามา ใจสงบระงับแล้วนี้ ยกขึ้นสู่วิปัสสนามันเป็นขั้นเป็นตอนของขั้นของปัญญา แล้วขั้นของปัญญา ปัญญาจะเกิดขึ้นเองที่ไหน จะเกิดขึ้นเองไม่มี ปัญญาต้องฝึกหัด ถ้าปัญญามันฝึกหัด มันจะเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการภาวนามัน ไม่ใช่เกิดจากสัญญา มันไม่ใช่เกิดจากความจำมา ความจำมา จำมามากแค่ไหนมันก็ลืม นี่ความจำไม่ใช่ความจริง

ถ้าความจริง ความจริงมันเกิดจากภาคปฏิบัติ เวลาเกิดจากภาคปฏิบัติมันเป็นสัจจะเป็นความจริง ถ้ามันไม่เป็นสัจจะมันไม่เป็นความจริง เห็นไหม นั่นละ จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส นี่อุปกิเลสๆ กิเลสมันหลอกตัวของมันอยู่วันยังค่ำ แต่ถ้ามันความจริงมันเกิดขึ้นจากเรา เราฝึกหัดเราภาวนาของเรา ถ้ามันเป็นความจริงแล้วเรามันก็เป็นความจริงในหัวใจ

แต่ถ้ามันไม่จริงละ มันหลอก มันหลอกมันหลงมาทั้งสิ้น เวลามันหลอก หลอกตัวเองนะ เวลามันหลอก หลอกแล้วตัวเองก็ไม่เข้าใจใจ ถ้าตัวมันเองมันเข้าใจ มันจะเกิดความจริงขึ้นมา ในใจดวงนี้ ถ้าใจดวงนี้เป็นความจริงแล้วจบ ถ้าใจมันไม่จริงมันกะล่อนมันปลิ้นปล้อน มันปลิ้นปล้อนมันหลอกหลงตัวมันเอง ถ้ามันหลอกหลงตัวมันเองมันไม่เข้าใจตัวมันเอง ถ้ามันไม่เข้าใจ มันก็หลอกหลงไปตลอดเวลา ตลอดเวลามันเข้าถึงความจริงของตัวเองไม่ได้ ถ้ามันภาวนาไม่เป็นใจ การภาวนาไม่เป็นมันเข้าถึงหัวใจตัวนั้นไม่ได้

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี ความที่ท่าเป็นความสงบ เวลาทำสมาธิๆ ก็เป็นความสุขอันหนึ่ง แล้วขั้นของปัญญาๆ มันก็เป็นปัญญาอีกขั้นหนึ่ง ถ้าภาวนาไม่เป็นมันก็จบไปไม่ได้ มันไปไม่ได้เพราะมันภาวนาไม่เป็น ถ้ามันภาวนาเป็นมันจะเป็นขั้นเป็นตอนๆ ของมันขึ้นมา ถ้าเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มันก็เป็นภาวนามยปัญญา

ถ้ามันภาวนาไม่เป็นมันเป็นปัญญา สัญญาเป็นความจำใจ พอเป็นความจำใจไม่เข้าสู่ความจริง มันเข้าสู่ความจริงไม่ได้ มันก็เลยไม่เป็นภาวนามยปัญญา มันเป็นสัญญา มันเป็นความจำ ถ้ามันจำมา เห็นไหม มันเลยแก้กิเลสไม่ได้ ถ้ามันแก้กิเลสไม่ได้มันก็เลยไม่ใช่การภาวนามยปัญญา มันเป็นสัญญา สัญญาแก้กิเลสไม่ได้

ถ้ามันเป็นภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญามันถึงจะแก้กิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมาๆ มันเกิดจากการกระทำของจิตนั้น จิตที่มีอำนาจวาสนา จิตถ้าไม่มีอำนาจวาสนามันเป็นความจำทั้งสิ้น ความจำๆ ไม่ใช่ความจริง ความจริงมันเกิดจากภาวนา

การศึกษาๆ เป็นภาคปริยัติ ปริยัติศึกษาๆ ศึกษาเพื่อภาคปฏิบัติ ถ้าศึกษามาเป็นภาคปฏิบัติขึ้นมาแล้ว ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม สัมมาสมาธิ ถ้าทำสมาธิได้สมาธิจะมีกำลังของตัวเองขึ้นมา ถ้าสมาธิมีกำลังของตัวเองขึ้นมาจะมีความสุขในใจของตน แต่ทำสมาธิมันก็มีสุขแล้ว สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แล้วสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี จิตยกขึ้นสู่วิปัสสนา จิตยกขึ้นสู่วิปัสสนามันถึงจะเป็นความจริง มันมีสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน

สมถะยังทำไม่ได้ สมาธิยังทำไม่ได้ ถ้ารู้จักสมาธิไม่ได้มันจะเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมาได้อย่างไร มันก็เป็นสัญญาทั้งสิ้นไง ถ้าเป็นสัญญาทั้งสิ้นมันก็เป็นความจำ มันไม่ใช่ความจริง มันเป็นความจำ เพราะเป็นความจำมันถึงไม่ได้แก้กิเลสตัดหาความทะยานอยาก เพราะมันเข้าสู่ใจไม่ได้ มันเข้าสู่ขั้น

ขั้น ๕ ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขั้น ๕ ถ้าขั้น ๕ ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขั้น ๕ มันสู่ภาวนามยปัญญา ปัญญามันพิจารณาของมัน มันเห็นตามความเป็นจริงแล้ว ขั้น ๕ ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขั้น ๕

แต่ถ้าเป็นสัญญา ขั้น ๕ เป็นเรา มันจำมาทั้งนั้น ถ้ามันจำเขามาทั้งนั้นมันถึงเข้าสู่ใจไม่ได้ไง ถ้ามันเข้าสู่ใจ ใจของตัวเองไม่ได้ สิ่งที่มีมันจะเป็นความจริงมันเลยไม่มี มันไม่มีมันก็เป็นความจำใจ ความจำมันก็ไม่ได้แก้กิเลสไป ไม่ได้แก้กิเลส มันก็ไม่ได้เห็นกิเลส มันไม่รู้จักกิเลส มันไม่รู้เห็นกิเลส มันถึงไปยอมจำนนอยู่กับกิเลส แต่คิดว่าสิ่งนั้นเป็นการประพฤติปฏิบัติธรรม มันไม่ใช่! มันไม่ใช่! มันเป็นความจำ

ถ้ามันเป็นความจริงนะ ความจริงมันเกิดขึ้นจากภาคปฏิบัติ แล้วจากภาคปฏิบัติมันเห็นเป็นตัวเป็นตน มันชัดเจนของมัน มันจับต้องได้ มันจับกิเลสได้ ใ้หนี่มันไม่เห็นกิเลส มันไม่รู้จักกิเลส มันไม่เห็นหน้ากิเลสไง แล้วกิเลสเป็นอย่างไรมันก็ไม่เข้าใจ แต่ถ้ามันเป็นความจริงมันเห็นหน้ากิเลส เวลาเห็นหน้ากิเลส แม้แต่ทำความสงบของใจเข้ามาๆ ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามา เวลาเป็นสมาธิสมาธิกิเลสมันสงบตัวลง มันยังมีความสุขเลย เวลาถ้าเราไม่เท่าทันมัน กิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส กิเลสมันยิ่งใหญ่ในกลางหัวใจของเรา ปฏิบัติขนาดไหนมันก็เป็นสมาธิไม่ได้ เวลาสมาธิมันเสื่อมไป

ทำความสงบของใจๆ ถ้าจิตสงบแล้วมีความสุข มีความสุขมาก ถ้ามีความสุขมากนะ แล้วถ้าเข้าใจว่าสิ่งที่เป็นความสุขมันเป็นธรรมๆ ไม่ใช่! มันเป็นสมาธิ แล้วสมาธิเวลาถ้ามันเป็นจริงเป็นจังมันละสังโยชน์ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สิ้นพตปรามาส กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ รูปราคะ อรูปราคะนั้นนะ นี่ไงพอบอกว่าเวลาเป็นฌานเป็นสมาบัติไป เป็นฌานเป็นสมาบัตินะ รูปราคะ อรูปราคะนั้นนะ นั้นนะสมาธิเป็นรูปกับอรูปนั้นนะ นั้นเป็นสมาธิทั้งสิ้น รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา อวิชชาคือความไม่รู้ ความไม่รู้ในตัวของตน

ถ้าความรู้ในตัวของตนนะ มันมีสติมีปัญหาขึ้นมามันรู้เท่าในใจของตนขึ้นมา มันจะยกย้อนกลับมาสู่ใจของตน ถ้ายกย้อนกลับเข้ามาสู่ใจของตน ถ้ามันยกขึ้นสู่วิปัสสนามันเห็นชัดหมดละ ที่มันไม่เห็นชัดเพราะมันไม่รู้ เพราะมันไม่รู้มันไม่เคยเห็นไง เพราะมันไม่รู้มันไม่เคยเห็นมันถึงได้จนตรอก จนตรอกให้กิเลสมันชี้หัวใจ เวลากิเลสมันชี้หัวแล้วก็คิดว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม มันเป็นธรรมมาจากไหน มันไม่มีธรรมในหัวใจเลย

ถ้ามันมีธรรมอยู่ในหัวใจนะ มันมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์แบบ แล้วมันมีคุณธรรมในใจของตน มันเคารพบูชาครูบาอาจารย์ทั้งสิ้น ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ เป็นธรรมเพราะท่านประพฤติปฏิบัติมาตามความเป็นจริง

แต่ของเรามันไม่ใช่ มันกิเลสล้วนๆ ใจ พอมันเป็นกิเลสล้วนๆ มันอ้างอิง มันอ้างว่าเป็นธรรมๆ มันเอาธรรมมาจากไหน มันไม่ใช่ธรรม ก็เพราะมันไม่ใช่ธรรม มันถึงเป็นกิเลส กิเลสมันครอบครองใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินั้น เวลาจิตใจมันครอบครองในหัวใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันโดนกิเลสครอบงำ พอกิเลสครอบงำแล้วอ้างอิงว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ มันไม่ใช่ธรรม

ถ้ามันเป็นธรรมมันจะเป็นศีล เป็นสมาธิ เป็นปัญญา เป็นขั้นเป็นตอนของมันขึ้นไป ถ้ามันมีศีล ศีลมันสมบูรณ์แบบของมันนี่ไง ถ้าทุศีลๆ ใจ มันความหลงผิด จิตที่ไม่มีธรรมในหัวใจของตนมันเป็นอวิชชา อวิชชาคือความลุ่มหลง ถ้ามันหลงผิดในใจของตนแล้วมันจะเอาความจริงมาจากไหน เพราะมันหลงผิด ความหลงผิดนั้นเวลาทำสมาธิมันก็เป็นมิจฉา ความมิจฉา

สมาธิ พอมิจฉาสมาธิเวลายามันออกมันก็ออกเป็นอภิปัญญา ส่งออกหมด จิตส่งออกนอก จิต
ส่งออกนอกเป็นอวิชา จิตมันส่งออกนอก

ถ้าเป็นสัมมาสมาธิมันย้อนกลับเข้าสู่ใจของตน ถ้าสัมมาสมาธิมันย้อนกลับเข้าสู่จิตของ
ตน มันขุดคุ้ย ค้นคว้า มันแสวงหากิเลสๆ ถ้ามันไม่เห็นกิเลสมันไม่มีอำนาจวานานะ คนที่มี
อำนาจวานานมันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง แต่คนถ้าไม่มีอำนาจวานาน
มันเห็นเป็นอภิปัญญา มันมีกำลังของมันแล้วมันส่งออก ส่งออกไปรับรู้เรื่องโลกภายนอกทั้งสิ้น
มันไม่เข้ามาสู่ใจของตน ถ้ามันไม่เข้าสู่ใจของตนมันชำระล้างกิเลสในใจของตนไม่ได้แม้แต่บ่อย
มันไม่เห็นกิเลส มันไม่รู้จักกิเลสไป

แต่ถ้ามันเห็นใจของตนนะ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง มัน
เห็นอะไร มันเห็นกิเลส ถ้ามันเห็นกิเลสไป สิ่งนี้มันเป็นสังโยชน์มันครอบงำใจดวงนั้น ถ้าสิ่งที่เป็น
สังโยชน์มันครอบงำใจดวงนั้นมันครอบมาจากอะไร มันครอบมาจากอวิชา อวิชาเป็นเจ้าวัฏ
จักร อวิชามันมีครอบครวัของมารนะ ครอบครวัของมารมันมีลูกของมันนะ มีลูก มันมีหลาน มี
เหลนของมัน

นางต้นหา นางอรดี ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันเป็นลูกของอวิชา แล้ว
อุปาทานความยึดมั่นถือมั่นในหัวใจของตน มันยึดมั่น ยึดมั่นเพราะความไม่เข้าใจความเป็น
จริงอันนั้น มันก็ยึดมั่นถือมั่นด้วยความหลงผิดของมัน ด้วยความหลงผิดนะ ด้วยความหลงผิด
ด้วยอวิชา ยังไปยึดมั่นซ้าสองๆ ซ้าสองซ้าสามการยึดมั่นในใจของตน ซ้าแล้วซ้าเล่า ซ้า! ซ้า
จนแก้ไขไม่ได้

มันผิดพลาดในหัวใจของตนนั้น ถ้ามันผิดพลาดในหัวใจของตนนั้นมันถึงไม่เป็นสังฆธรรม
ปฏิบัติธรรมเพื่อบูชากิเลส มันไม่ปฏิบัติธรรมเพื่อบูชาธรรม ถ้าปฏิบัติธรรมเพื่อบูชาธรรมนะ มัน
บูชาธรรม มันเคารพมันบูชา การเคารพบูชามันจะมีสติสัมปชัญญะรักษาหัวใจของตน ทำ
ความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบระงับแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา การยกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนาใน
อะไร นี่วิปัสสนาเพื่อค้นคว้าหากิเลสของตนให้เจอ ค้นคว้าหากิเลสของหัวใจของตนให้เจอ แล้ว
กิเลสตัวมันอย่างไร

เราก็อีกกิเลสเป็นสิ่งที่น่ากลัว แต่จริงๆ แล้วมันยึดมั่นถือมั่นในกาย ในเวทนา ในจิต ใน
ธรรมเราแน่แหละ ถ้ามันยึดมั่นในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรมของเรา ถ้าเรามีสติปัญญา เห็น
ใหม่ เวลาจิตสงบแล้วให้เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้ามันเห็น
กาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง สิ่งนี้มันเป็นสติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔
เห็นใหม่ สิ่งที่เป็นสติปัฏฐาน ๔ เราจับต้องได้ เราพิจารณา เราแยกแยะเข้ามา กิเลสที่มันพัวพัน
มันหลอก มันซ่อนตัวอยู่ในสติปัฏฐาน ๔ นั้นนะ เวลาเราจับต้องได้แล้วมันสะเทือนหัวใจเลย

มันสะท้อนหัวใจเพราะอะไร มันสะท้อนหัวใจเพราะมันสะท้อนกิเลสใจ

ถ้ามันสะท้อนกิเลส ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันจะรู้เลยว่า เวลาจับต้องกิเลสได้มันจับอย่างไร แล้วถ้าเห็นกิเลสเห็นอย่างไร ไม่รู้จักกิเลสไม่เห็นกิเลสแล้วมันแก้กิเลสได้อย่างไร มันจับต้องได้ นี่พิจารณากายๆ แยกแยะเข้ามา ถ้าเวลาแยกแยะแล้ว เห็นใหม่จากสมถกรรมฐานให้เป็นวิปัสสนากรรมฐาน เวลานั้นแยกมันแยะของมัน มันพิจารณาของมัน แยกส่วนขยายส่วนของมันออกไป แยกส่วนขยายส่วนออกไป แยกออกไปๆ เวลาแยกออกไปนี้แล้วมันเหลืออะไร

เวลามันแยกออกไปโดยธรรมชาติของมัน แยกออกไปโดยธรรมชาติของมัน แล้วมันเหลืออะไร ถ้ามันรู้มันเห็นของมัน เวลาพิจารณาของมัน เวลานั้นจนตรอกเข้าไป ด้วยกำลังของมรรคใจ แล้วด้วยกำลังของมรรคพิจารณาเข้าไปจนถึงที่สุดแล้วนี่ เวลาสมุจเฉทมันขาด! นี่เป็นขั้นเป็นตอน เป็นขั้นเป็นตอนแบบที่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านพิจารณาของท่านมา เวลาพิจารณาของท่านมาแล้วมันเป็นสัจจะเป็นความจริงในหัวใจของท่าน ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริงของท่าน ท่านถึงได้มาอบรมบ่มเพาะ

สมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน สมถกรรมฐานคือทำความสงบของใจเข้ามา เขาบอก “มันเป็นสมถะ สมถะไม่มีความจำเป็น ต้องใช้ปัญญาไปเลย ใช้ปัญญาไปเลย” ปัญญา ถ้าใช้ปัญญาไปเลย คนที่มีอำนาจวาสนาเข้ามา มันก็ใช้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ คนเป็นนะ ใช้ปัญญาไป ปัญญาไป มันเป็นปัญญาขั้นของปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นปัญญาของปุถุชน มันเป็นปัญญาของมนุษย์นี่ละ

แต่เวลามันพิจารณาของมันไปแล้วนะ มันพิจารณาไปนี้ปัญญาอบรมสมาธิฯ ถ้าจับต้องพิจารณาของมันต่อไปนี่มันจะเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ปัญญาที่จะชำระล้างกิเลสมันเกิดจากความมีสมถกรรมฐานเป็นพื้นฐาน พอเป็นพื้นฐานยกขึ้นสู่วิปัสสนาแล้วนี่มันจะเกิดเป็นภาวนา-มยปัญญา เพราะอะไร เพราะมันมีสัมมาสมาธิเป็นตัวหนุนใจ สัมมาสมาธินี้ สัมมาสมาธิมันปลอดภัย มันรอดปลอดภัยพ้นจากกิเลสที่สมุทัยที่มันเจือปนมา

ปัญญาโดยสามัญสำนึก ปัญญาของคน ปัญญาที่ใช้ปัญญาๆ อยู่ นี่ มันเป็นปัญญาของกิเลส มันเป็นปัญญาของสมุทัย ปัญญาที่มันมีสมุทัยเจือปนมา ถ้าสมุทัยเจือปนมาแล้วมันเป็นความสะอาดบริสุทธิ์ไปไม่ได้ มันเป็นมรรคที่สมบูรณ์แบบไปไม่ได้ มันเป็นมรรค-สามัคคีไม่ได้

มรรคสามัคคีๆ มรรคสามัคคีคือมรรคมันสมบูรณ์แบบของมัน มันถึงสามัคคีมันถึงรวมเป็นหนึ่งเพื่อสมุจเฉทปหาน ประหารกิเลสในใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันนั้นเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ถ้ามันปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เห็นใหม่ มันเป็นมรรค ๔ ผล ๔ ใจ ถ้ามันเป็นความจริง

แต่ถ้ามันไม่เป็นความจริง มันเป็นเรื่องของกิเลส กิเลสมันพลิกมันแพลงมันหลอกมัน ลวงนะ ถ้ากิเลสมันพลิกมันแพลงมันหลอกมันลวงในผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินั้น เวลากิเลสมัน หลอกมันลวงมันพลิกมันแพลงขึ้นไปมันเอาความจริงขึ้นมาไม่ได้หรอก เพียงแต่อาศัยว่าอยู่กับ ครูบาอาจารย์มา ถ้าอยู่กับครูบาอาจารย์มาได้ฟังสิ่งใดมา สิ่งนั้นมันเป็นความจำ ความจำไม่ใช่ ความจริง ความจำนะ จำแล้วเดี๋ยวก็ลืม แล้วมันเป็นอุปกิเลส ๑๐ มันเป็นอุปกิเลสกิเลสอย่าง ละเอียด

กิเลสหยาบๆ เราสำรวจมรรวังขึ้นมาเนะ เราจะรักษาภิกขุ รักษาภิกษา ให้เราสงบ เสงี่ยมไป ในพระไตรปิฎกนะ สันตกายๆ นี่เขานิ่งของเขาอยู่อย่างนั้น จนประชาชนทั่วไปเขา บอก “นี่พระอรหันต์ๆ” จนรำลือไปถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์-สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า “ไม่ใช่หรอก สันตกายไม่ใช่พระอรหันต์ สันตกายยังภาวณาไม่เป็น แต่โดย บุญกุศลของเขา เขาเคยเกิดเป็นเสียมมา ๕๐๐ ชาติ เขาสงบเสงี่ยมมาก”

เวลาเขารำลือไปถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัม-พุทธเจ้า ให้เรียกสันตกายมา แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาเรื่องกาย การวิปัสสนาการใช้ ปัญญาพิจารณากาย สันตกายก็นิ่งฟังไปด้วย ด้วยที่เขามีอำนาจวาสนา เขาสร้างสมบุญญาภิ การมาเป็นเสียมไป เวลาจะออกหาเหยื่อ เขาต้องนอนสงบนิ่งไป ทำสงบนิ่งขึ้นมาอยู่ในที่นั้น เขา ออกล่าเหยื่อจะได้เหยื่อทุกที ถ้าเขาตื่นขึ้นมาแล้วเนะ ถ้าร่างกายเขาไม่อยู่ในสภาพนั้น เขาจะ นอนต่อไป เขาเลยนุ่มนวลนิ่งอยู่ตลอดเวลา แต่ไม่ได้มีสติปัญญาชำระล้างกิเลสเลย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกมา แล้วก็เทศนาเรื่องการพิจารณา กายๆ เขานิ่งฟังของเขาด้วยใจ สันตกายก็นิ่งฟังด้วย พิจารณาตามไปด้วย เป็นพระ อรหันต์เลย มันต้องมีมรรคมีผล มีการประพฤติปฏิบัติตามเป็นจริงขึ้นมา มันถึงมีเหตุ ทำให้การพิจารณากายนี้สมบูรณ์แบบ สมบูรณ์แบบจากการพิจารณาโดยจิต จิต พิจารณากาย จิตพิจารณาเวทนา จิตพิจารณาธรรม จิตพิจารณาจิต จิตพิจารณา พิจารณาเพื่อแก้ไขจิต

จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะๆ เห็นไหม สิ่งที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะเพราะอวิชชา มันปิดบังทำให้มืดบอด แต่ถ้าฝึกหัด ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นไปเนะ ทำความสงบของใจเข้ามา ก่อน ถ้าใจสงบระงับแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา มันต้องยกขึ้นสู่วิปัสสนา การวิปัสสนาคือภาวนามย ปัญญา ปัญญาในการชำระล้างกิเลส ถ้าไม่มีภาวนามยปัญญามันเป็นสมณะ มันทำความสงบ ของใจบอกว่า “ธรรมะมีอยู่ดั้งเดิม ปล่อยวางๆ ปล่อยวางเข้าสู่ธรรม” มันเป็นไปได้ไม่ได้ ถ้ามัน เป็นไปได้ถ้าชีไพรเขาเป็นพระอรหันต์ไปหมดแล้ว ถ้าชีไพรในสมัยพุทธกาลนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษามา ๖ ปี ฝ่ายที่ปฏิบัติเขาปฏิญาณตน เป็นพระอรหันต์มากมายมหาศาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เชื่อใครเลย ศึกษาใคร

มาแล้วไม่มีใครมีความรู้จริงสักคนหนึ่ง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพิจารณาแล้ว ย้อนกลับมาในใจของตน มันฟังใครไม่ได้แล้วละ ต้องค้นคว้าหาสัจจะความจริงในใจขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เวลาเข้าสู่อัสวักขยญาณทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา เวลาเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้าถึงได้สอนการ พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรมโดยสัจจะโดยความจริง

แล้วใครพิจารณา? จิตครับ จิตพิจารณา จิตของเราเนี่ย จิตแก้จิต การพิจารณา การพิจารณาคือภาวนามยปัญญาเกิดจากการภาวนา การภาวนาเพื่อการรู้แจ้งในใจของตน ถ้าเป็นการรู้แจ้งในใจของตน เห็นไหม การชำระล้างกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป อย่างเช่น โสดาบันละสังโยชน์ ๓ สกิทาคามี กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง เวลาพิจารณา เวลา กามราคะ ปฏิฆะขาดไปนี่เป็นพระอนาคามีไม่เกิดบนกามภพอีกแล้ว เกิดบนพรหม

แล้วพิจารณาเศษส่วนที่ในหัวใจของตน เพราะพรหม ๕ ชั้น แล้วเวลาพิจารณาเข้าไปนะ ถ้าจะไปเจออวิชชาได้ เจ้าวัฏจักรไม่ให้เห็นหน้าหรือ แล้วไม่มีใครเคยเห็นมัน แล้วไม่มีใครรู้จัก แต่เวลาเป็นความจริงๆ จะไปรู้จักใคร จิตแก้จิต ต้องรู้จิตของตน รู้จักอวิชชาในใจของตน ถ้าเห็นอวิชชาในใจของตนเห็นเจ้าวัฏจักร เห็นเจ้าวัฏจักรแล้ววิธีการชำระล้างจิตแก้จิตทำอย่างไร พลิกจากกิเลสเป็นธรรมพลิกอย่างไร พลิกที่เดียวจบ ถ้าจบแล้ว เห็นไหม สิ้นกิเลส

การสิ้นกิเลสในการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา **สิ่งที่เป็นธรรมๆ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด** แล้วมันเป็นยุคเป็นสมัย ยุคสมัยพุทธกาล กิ่งพุทธกาล นี้อยู่ปลาย กิ่งพุทธกาลปลายๆ พุทธกาลแล้วต่อไปเอาที่ไหน ฉะนั้น เราถึงไม่นั่งนอนใจ เราจะเอาสัจจะ เอาความจริง เราจะค้นคว้า เราจะประพฤติปฏิบัติด้วยอำนาจวาสนาของเรา เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา นี่เป็นอำนาจวาสนา แล้วอำนาจวาสนาของเรา เราต้องแก้ไขของเรา เรามีอำนาจวาสนานะ หน้าที่การงานของคนเกิดมาเลี้ยงชีพ เขาต้องมีหน้าที่การงานของเขา

แต่ของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะแก้ แก้กิเลสในใจของเรา เป็นงานที่หนักหน่วงกับทางโลกมากนัก เพราะมันเป็นงานเอาชนะตนเอง การทำงานนะ มันเป็นการทำงานบริหารต่างๆ มันบริหารจัดการโดยแ่งมมของทางการบริหารจัดการทางโลก แต่หัวใจของเราใครจะแก้ไขแทนเราไม่ได้เลย เราจะต้องเข้าไปเผชิญหน้ากับสัจจะเผชิญหน้ากับสัจจะความจริงในใจของตน เราก็ต้องเผชิญกับกิเลสในใจของตน แล้วกิเลสของคน มันเป็นที่จริตเป็นที่นิสัยอำนาจวาสนาของคนมากน้อยขนาดไหน ถ้าเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา เรามีอำนาจวาสนา

เราพยายามฝึกตนขึ้นมา งานแก้กิเลสเป็นงานที่ยิ่งใหญ่มาก จบที่นี้แล้วนะ เรา

ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีก เราไม่ไปข้างหน้าและเราไม่ไปข้างหลัง แล้วปัจจุบันนี้แค่
หมดอายุขัย ก็จบเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด แต่ถ้าไม่จบที่นี่ มันไปไม่มีต้น ไม่มีปลาย
ไม่มีที่สิ้นสุด เว้นไว้แต่เป็นพระอรหันต์แต่ละชั้นแต่ละตอน มันมี ๗ ชาติเกิดบน
กามภพแล้วก็ไม่เกิดอีกเลย แล้วไม่เกิดเป็นวิมุตติสุข เป็นวิมุตติสุขสุขโดยดั้งเดิม เอวัง